

PASIRUOŠIMAS EURO ĮVEDIMUI

Lietuvos įmonių telefoninė apklausa
2014 m. gruodžio 15 – 22 d., N = 509

Tyrimas atliktas
**Valstybinės vartotojų teisių
apsaugos tarnybos**
užsakymu

Vilnius - 2014

Turinys

1. Santrauka	4
2. Summary	6
3. Tyrimo metodika	8
4. Tyrimo rezultatai	10
5. Tyrimo lentelės	25

5.1. Demografiniai duomenys:.....	25
5.2. Ar Jums pakanka informacijos apie teisės aktus ir keliamus reikalavimus įvedant eurą?	26
5.3. Ar teisės aktai ir keliami reikalavimai įvedant eurą Jums yra aiškūs/ suprantami?	28
5.4. Ar Jums teko dalyvauti seminaruose, kur būtų aiškinamos euro įvedimo problemos?.....	30
5.5. Ar tie seminarai/ seminaras buvo Jums naudingi?	32
5.6. Ar Jūsų įmonė dėl pasiruošimo euro įvedimui turėjo/ turės papildomų išlaidų?	34
5.7. Kiek kainavo ir dar kainuos Jūsų įmonei euro įvedimo procesas?.....	36
5.8. Kam buvo/ bus skirtos tos išlaidos?.....	38
5.9. Ar Jūsų įmonė yra pasiruošusi dviejų valiutų cirkuliacijos laikotarpiui (sausio 1 – sausio 15 d.) – ar yra sukaupusi reikiamas valiutos atsargas duoti gražą eurai?.....	41
5.10. Ar pasiruošimas euro įvedimui paskatino Jūsų kolegas panašiose įmonėse kelti kainas?	43
5.11. Kaip manote, ar Jūsų kolegos panašiose įmonėse po sausio 1 d. sieks nurodyti kainas patraukliai, užbaigiant 99 centais?.....	45

5.12.	Kokios informacijos apie euro įvedimą Jums trūksta?	47
5.13.	Kokius Jūs matote euro įvedimo privalumus Lietuvai ir Lietuvos žmonėms?	48
5.14.	Kokius Jūs matote euro įvedimo trūkumus Lietuvai ir Lietuvos žmonėms?	51
5.15.	Ar tešis sutarčių, sudarytų litais, galiojimas po euro įvedimo dienos?	54
5.16.	Kokių prekių ir paslaugų kainos per šiuos metus labiausiai didėjo:	56
5.16.1.	Maistas.....	59
5.16.2.	Pienas ir jo gaminiai.....	60
5.16.3.	Kitos prekės.....	61
5.16.4.	Kirpyklos, grožio salonai	62
5.16.5.	Duona ir jos gaminiai.....	63
5.16.6.	Mėsa ir jos gaminiai.....	64
5.17.	Kokių prekių ir paslaugų kainos per šiuos metus labiausiai mažėjo:	65
5.17.1.	Kuras	67
5.17.2.	Vaisiai/ daržovės	68
5.17.3.	Maistas.....	69

6. Priedas: klausimų formuluotės..... 70

1. Santrauka

Absoliuti dauguma įmonių atstovų (92%) nurodė, kad informacijos apie teises aktus ir keliamus reikalavimus įvedant eurą pakanka/ greičiau pakanka. Absoliuti dauguma (89%) įmonių nurodė, kad reikalavimai įvedant eurą aiškūs ir suprantami. Tik keletas apklaustųjų nurodė, kad jiems trūksta informacijos apie euro įvedimą. Praktiškai visos įmonės teigė, kad šioje srityje viskas yra aišku.

Beveik trečdalis (31%) įmonių atstovų nurodė, kad jiems teko dalyvauti seminaruose, kur buvo aiškinamos euro įvedimo problemos. Kuo didesnė įmonė, tuo dalyvavusių skaičius yra didesnis; jei įmonės dydis 1-9 darbuotojai, tai dalyvavusių dalis 24%, jei 10-49 darbuotojai – 44%, 50 ir daugiau darbuotojų – dalyvavusių dalis 77%. Absoliuti dauguma respondentų, kurie dalyvavo seminaruose, nurodė, kad tie seminarai buvo naudingi – 92%

Beveik pusė (48%) apklaustų įmonių nurodė, kad dėl euro įvedimo jos turėjo/ turės papildomų išlaidų. Dažniau tą nurodė parduotuvės ir maitinimo įstaigos – po 63% (paslaugų tiekėjai – 32%). Dažniausiai buvo nurodoma, kad išlaidos siekia 1000-9999 litus – 37% (nuo žinančių apie išlaidas 55%), mažiau nei 1000 litų nurodė 23% (34% nuo žinančių), virš 10.000 litų išlaidas nurodė 7% apklaustųjų (11% nuo žinančių). Dauguma nurodė, kad lėšos buvo skirtos kasos aparatų perprogramavimui – 39%, programų atnaujinimui – 28%, buhalterinėms programoms – 16%. Šios trys priežastys, kurias galima sujungti į vieną poziciją „perprogramavimas“, sudaro net 83% visų atsakymų.

Didžioji dauguma įmonių – 82% – nurodė, kad yra sukaupusios reikiamas valiutos atsargas duoti grąžą eurai. Tokie atsakymai buvo būdingi visų rūšių įmonėms visose apskrityse.

Arti pusės (47%) įmonių nurodė, kad pasiruošimas euro įvedimui neturėjo įtakos panašiose įmonėse kelti kainas, 20% – nurodė, kad kainos buvo keliamos, trečdalis neturėjo nuomonės šiuo klausimu. 20% apklaustųjų nurodė, kad panašaus profilio įmonės po sausio 1 d. sieks nurodyti kainas patraukliai, užbaigiant 99 centais, 31% nurodė, kad tas nebus daroma, o likusieji (49%) neturėjo nuomonės šiuo klausimu.

Tik 21% apklaustųjų nurodė, kad įvedus eurą Lietuvoje naudos nebus. Dauguma (71%) kaip privalumą nurodė, kad važiuojant į užsienį nebereikės keisti pinigų. Maždaug vienodai buvo nurodoma, kad tai stabili valiuta – 23%, bus pozityvi įtaka Lietuvos ekonomikai – 21%, pakils Lietuvos autoritetas – 18%. Dažniausiai respondentai kaip euro įvedimo trūkumą nurodė kainų kilimą – 55% ir lito, kaip valstybingumo ženklo, praradimą – 48%.

Didžioji dauguma (80%) įmonių nurodė, kad po sausio 1 d. tęsis sutarčių, sudarytų litais, galiojimas. Skirtumų įvairaus tipo įmonėse ir skirtingose apskrityse nebuvo užfiksuota.

Į klausimą, kokių prekių ar paslaugų kainos labiausiai augo, atsakoma dažniausiai, kad kilo maisto kainos apskritai (tą nurodė 41% apklaustųjų), pienas ir jo gaminiai – 12%, kirpyklų paslaugos – 7%, duona – 7%, mėsa ir jos gaminiai – 7%. Dažniausiai buvo nurodoma, kad 15% ir daugiau pakilo mėsos gaminių kainos – 46%.

Į klausimą, kokių prekių ar paslaugų kainos labiausiai sumažėjo, 2014 m. buvo atsakoma, kad sumažėjo kuro kainos, tai nurodė 37% respondentų, 9% nurodė, kad atpigo vaisiai/ daržovės ir 5% – kad atpigo maistas apskritai. Dažniausiai buvo nurodoma, kad kuro kainos atpigo 10-14% (40% respondentų).

2. Summary

An absolute majority of the enterprises' representatives (92%) stated that the information on legal acts and requirements during an introduction of the Euro is sufficient /rather sufficient. An absolute majority (89%) of enterprises mentioned, that the requirements during an introduction of the Euro are clear and comprehensible. Only a few respondents mentioned a lack of information about an introduction of the Euro. Almost all enterprises stated that everything is clear in this area.

Almost one-third (31%) of the enterprises' representatives mentioned, that they have participated at seminars, where the issues of an introduction of the Euro have been clarified. The share of participation is dependant on a size of the enterprise: the bigger is an enterprise, the larger is the share of participants: if a company size is 1-9 employees, the share of participation is 24%, if 10-49 employees – 44%, if 50 or more employees – 77%. An absolute majority of the respondents (92%), who participated at seminars, indicated, that those seminars were useful.

Almost a half (48%) of the interviewed enterprises stated, that they have had /will have extra expenses due to an introduction of the Euro. More often this was mentioned by stores/shops and catering companies – 63% each (providers of services – 32%). Most frequently it was mentioned that the expenses are 1000-9999 litas – 37% (from those knowing the expenses – 55%), less than 1000 litas indicated 23% (from those knowing the expenses – 34%), above 10.000 litas – 7% of respondents (from those knowing the expenses – 11%). The majority mentioned that the extra expenses were used for re-programming of cash registers – 39%, for renewal of software – 28%, for accounting software – 16%. These three reasons, which can be joined into one position „re-programming“, comprise even 83% of all answers.

The majority of enterprises (82%) indicated that they have accumulated the necessary currency reserve in order to give change in Euro. This answer was common for enterprises operating in all sectors and in all counties of Lithuania.

Near a half (47%) of the enterprises indicated, that preparations to an introduction of the Euro did not have an effect to raise the prices at similar enterprises, 20% – mentioned that the prices were raised, one-third did not have opinion of the issue. 20% of the respondents stated, that after January 1st the enterprises of a similar profile will try to indicate the prices attractively, ending with „99 cents“, 31% mentioned that they will not do this, the remaining respondents (49%) did not have opinion on this issue.

Only 21% of the respondents indicated, that there will be no benefit after an introduction of the Euro in Lithuania. The majority (71%) indicated as an advantage, that there will be no need to convert currency when going abroad. Similar proportions of the enterprises mentioned that it is a stable currency – 23%, that it will have a positive impact on the Lithuania's economy – 21%, that the standing of Lithuania will rise up – 18%. As a disadvantage of an introduction of the Euro, the respondents most often named a rise of the prices – 55% and a loss of Litas as a symbol of the statehood – 48%.

The majority (80%) of the enterprises stated, that after January 1st the contracts concluded in litas will remain valid. No differences across various types of enterprises and in different counties of Lithuania were found.

To a question, prices of which goods or services have been rising mostly, most frequent answer was the prices of food products in general (41% of the respondents), milk and dairy products – 12%, hairdresser's services – 7%, bread – 7%, meat and its products – 7%. Most often it was mentioned, that by 15% or more have risen the prices of meat products – 46%.

To a question, prices of which goods or services have been decreasing mostly during 2014, the majority of respondents named the prices of fuel (37%), fruits and vegetables (9%), food products in general (5%). Most often it was mentioned that the prices of fuel have decreased by 10-14% (indicated by 40% of the respondents).

3. Tyrimo metodika

- ◆ **Tyrimo laikas:** 2014 m. gruodžio 15 - 22 d.
- ◆ **Respondentų skaičius:** N = 509
- ◆ **Tyrimo objektas:** paslaugas teikiantys ūkio subjektai (verslininkai), kurių pirkėjai atsiskaito grynaisiais pinigais.
- ◆ **Apklauso būdas:** interviu telefonu.
- ◆ **Atrankos metodas:** sisteminė tikimybinė atranka iš ūkio subjektų katalogo.
- ◆ **Apklausa vyko:** visose apskrityse.
- ◆ **Tirtų įmonių struktūra:**

Įmonės tipas:

Paslaugų teikėja	47%
Parduotuvė	42%
Maitinimo įstaiga	8%
Rekreacinės paslaugos	2%
Kita	2%

Darbuotojų skaičius:

1-9	71%
10-49	23%
50–250	5%
251 ir daugiau	0,4%

Apskritis:

Vilniaus	21%
Kauno	21%
Klaipėdos	13%
Šiaulių	12%
Panevėžio	10%
Alytaus	5%
Marijampolės	5%
Tauragės	3%
Telšių	4%
Utenos	6%

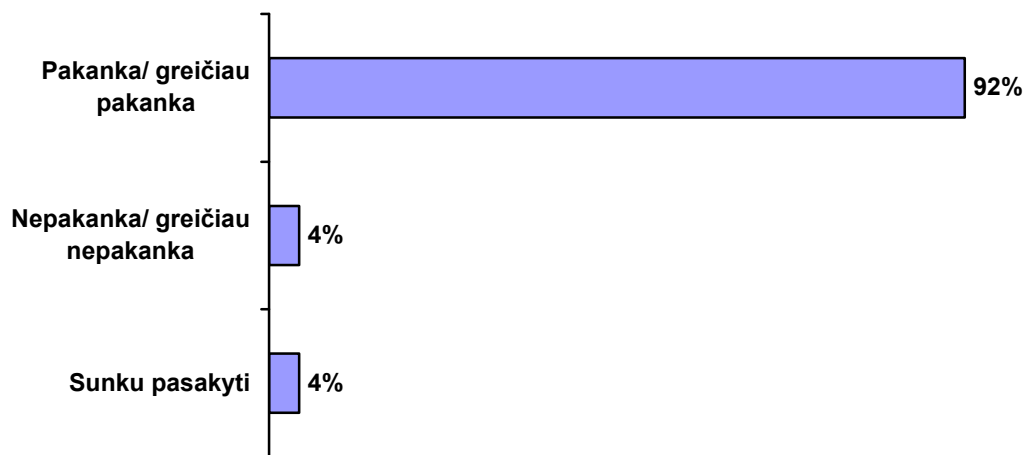
◆ Respondentų pareigos:

Direktorius/ vadovas	42%
Savininkas	31%
Kitas atsakingas asmuo	28%

4. Tyrimo rezultatai

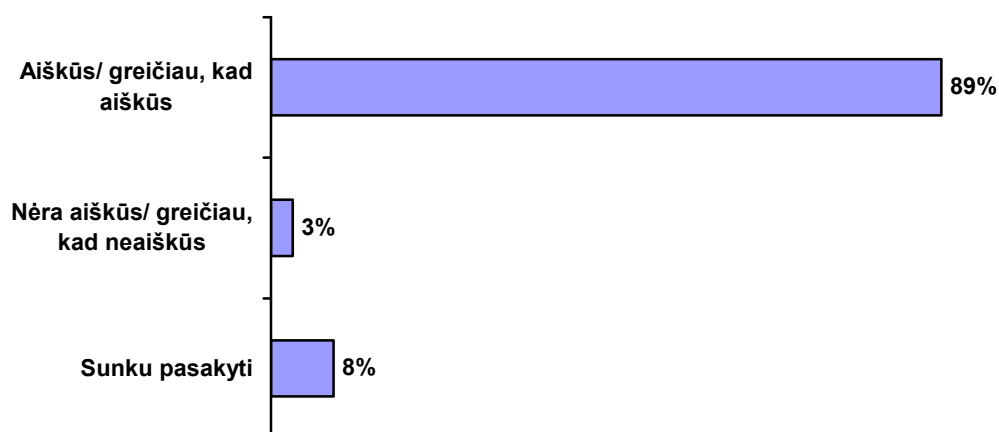
Įmonių vadovams arba jų atstovams buvo pateiktas klausimas, ar jiems pakanka informacijos prieš įvedant eurą.

4.2. Ar Jums pakanka informacijos apie teisės aktus ir keliamus reikalavimus įvedant eurą?

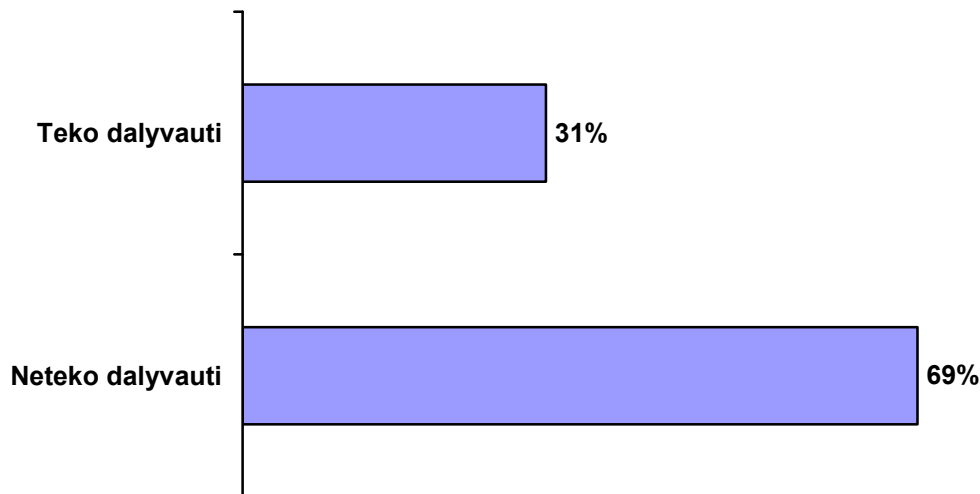
Absoliuti dauguma (92%) įmonių nurodė, kad informacijos pakanka. Didesnių skirtumų apskrityse ar skirtingo profilio įmonėse užfiksuota nebuvo.

4.3. Ar teisės aktai ir keliami reikalavimai įvedant eurą Jums yra aiškūs/ suprantami?

Absoliuti dauguma (89%) įmonių nurodė, kad reikalavimai įvedant eurą aiškūs ir suprantami.

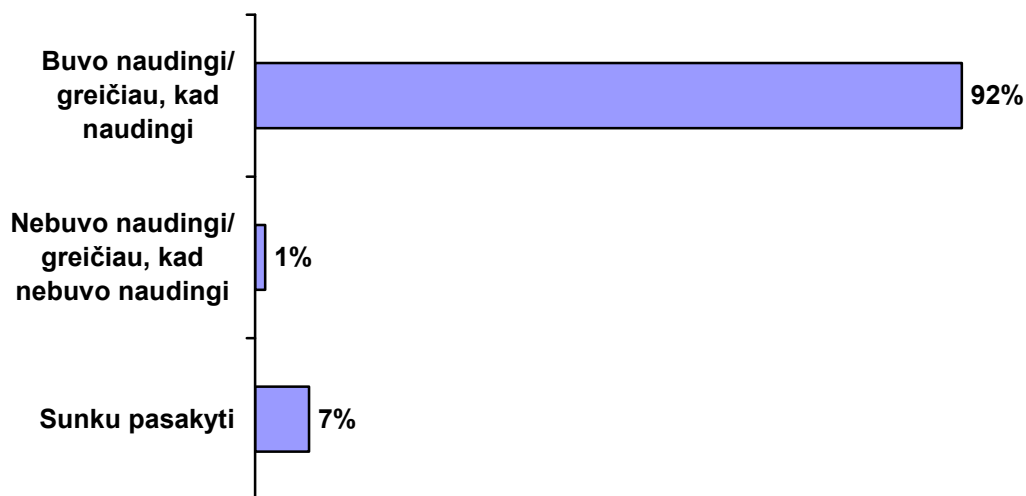
4.4. Ar Jums teko dalyvauti seminaruose, kur būtų aiškinamos euro įvedimo problemos?

Beveik trečdalis įmonių atstovų nurodė, kad jiems teko dalyvauti seminaruose, kur būtų aiškinamos euro įvedimo problemos (neteko 69%). Kuo didesnė įmonė, tuo dalyvavusių skaičius yra didesnis; jei įmonės dydis 1-9 darbuotojai, tai dalyvavusių dalis 24%, jei 10-49 darbuotojai – 44%, 50 ir daugiau darbuotojų – dalyvavusių dalis 77%. Dažniausiai seminaruose dalyvavo ne įmonių vadovai (26%) ar savininkai (15%), bet kiti atsakingi asmenys (56%). Daugiausia dalyvavusių tokiuose seminaruose buvo Klaipėdos apskrityje – 40%.

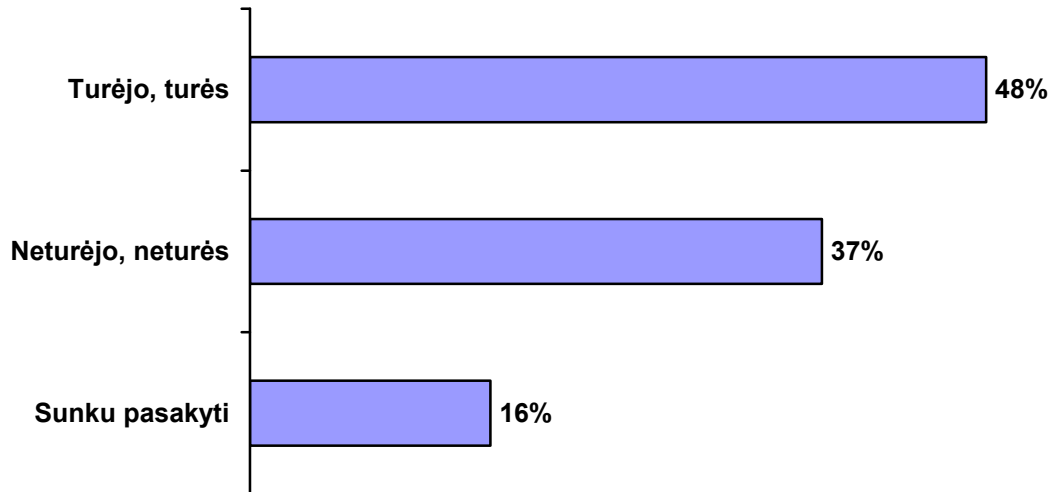
4.5. Ar tie seminarai/ seminaras buvo Jums naudingi?

Atsakinėja respondentai, kuriems teko dalyvauti seminaruose (N=158).

Absoliuti dauguma respondentų, kurie dalyvavo seminaruose, nurodė, kad tie seminarai buvo naudingi – 92% (Klaipėdos apskrityje tą nurodė visi apklaustieji).

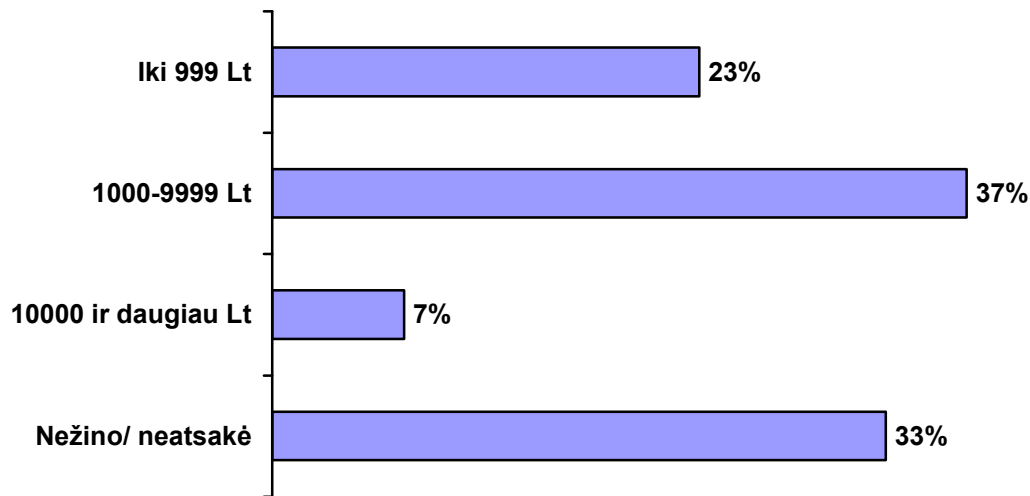
4.6. Ar Jūsų įmonė dėl pasiruošimo euro įvedimui turėjo/ turės papildomų išlaidų?

Beveik pusė (48%) apklaustų įmonių nurodė, kad dėl euro įvedimo jos turėjo/ turės papildomų išlaidų. Dažniau tą nurodė parduotuvės ir maitinimo įstaigos – po 63% (paslaugų tiekėjai – 32%). Dažniau išlaidas nurodė didesnės įmonės: 1-9 darbuotojai – 38%, 10-49 darbuotojai – 69%, 50 ir daugiau darbuotojų – 85%. Apskričių pjūviu didesnių skirtumų nebuvo nustatyta.

4.7. Kiek kainavo ir dar kainuos Jūsų įmonei euro įvedimo procesas?

Atsakinėja respondentai, kurių įmonės turėjo papildomų išlaidų (N=242).

Dažniausiai buvo nurodoma, kad išlaidos siekia 1000-9999 litus – 37% (nuo žinančių 55%), mažiau nei 1000 Lt nurodė 23% (34% nuo žinančių), virš 10.000 litų išlaidas nurodė 7% apklaustųjų (11% nuo žinančių). Didžiausias išlaidas (virš 10.000 litų) dažniau nurodė didelės įmonės (50 ir daugiau darbuotojų) – 36% (72% nuo žinančių).

Įmonėms buvo pateiktas atviras klausimas, kam buvo skirtos papildomos išlaidos įvedant eurą.

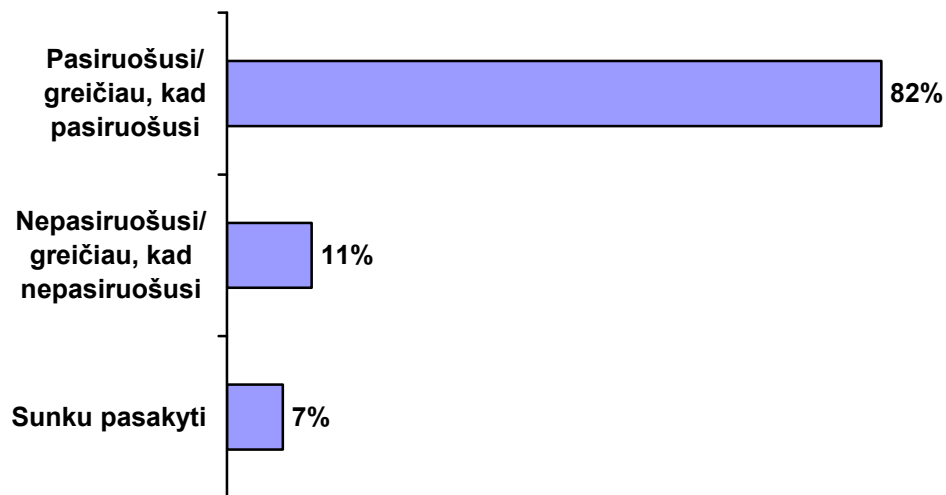
4.8. Kam buvo/ bus skirtos tos išlaidos? (atviras klausimas)

Atsakinėja respondentai, kurių įmonė turėjo papildomų išlaidų (N=242).

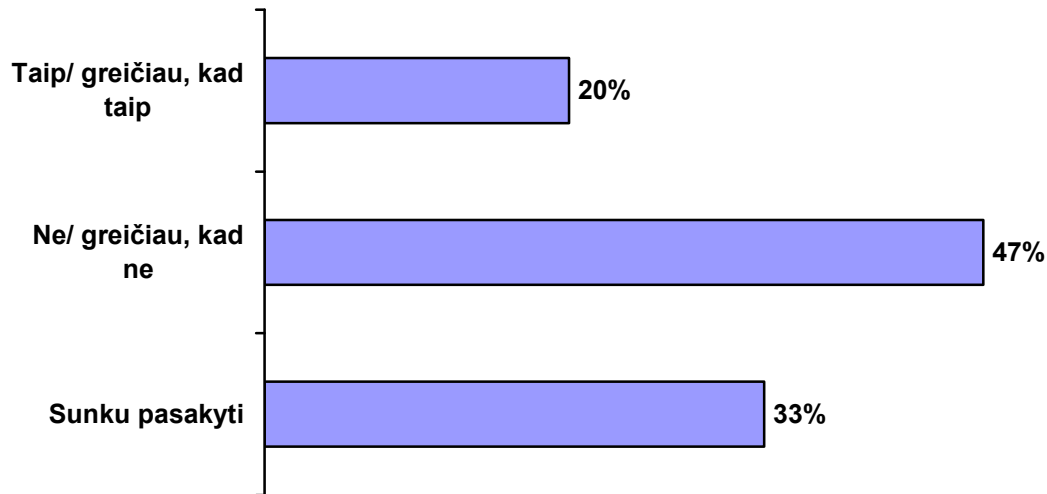
Dauguma nurodė, kad lėšos buvo skirtos kasos aparatų perprogramavimui – 39%, programų atnaujinimui – 28%, buhalterinėms programoms – 16%. Šios trys priežastys, kurias galima sujungti į vieną poziciją „perprogramavimas“, sudaro net 83% visų atsakymų.

4.9. Ar Jūsų įmonė yra pasiruošusi dviejų valiutų cirkuliacijos laikotarpiui (sausio 1 – sausio 15 d.) – ar yra sukaupusi reikiamas valiutos atsargas duoti grąžą eurais?

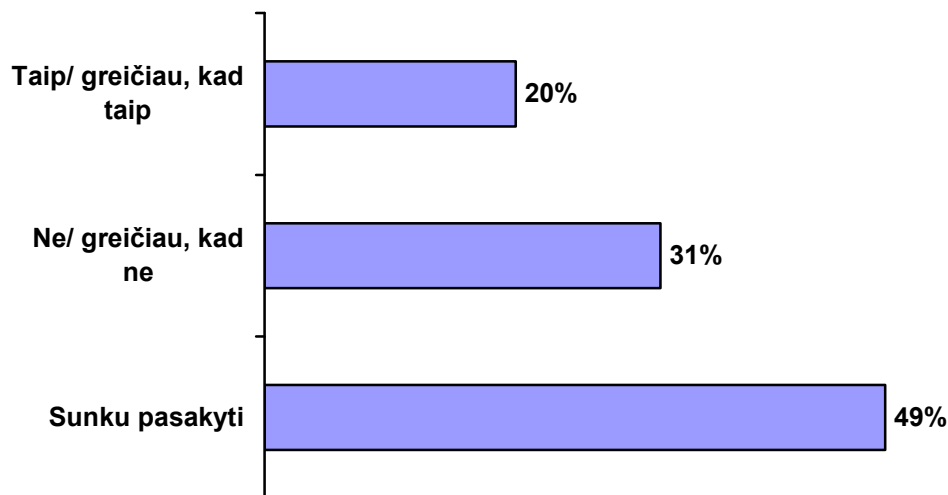
Didžioji dauguma įmonių – 82% – nurodė, kad yra sukaupusios reikiamas valiutos atsargas duoti grąžą eurais. Tokie atsakymai buvo būdingi visų rūšių įmonėms visose apskrityse.

4.10. Ar pasiruošimas euro įvedimui paskatino Jūsų kolegas panašiose įmonėse kelti kainas?

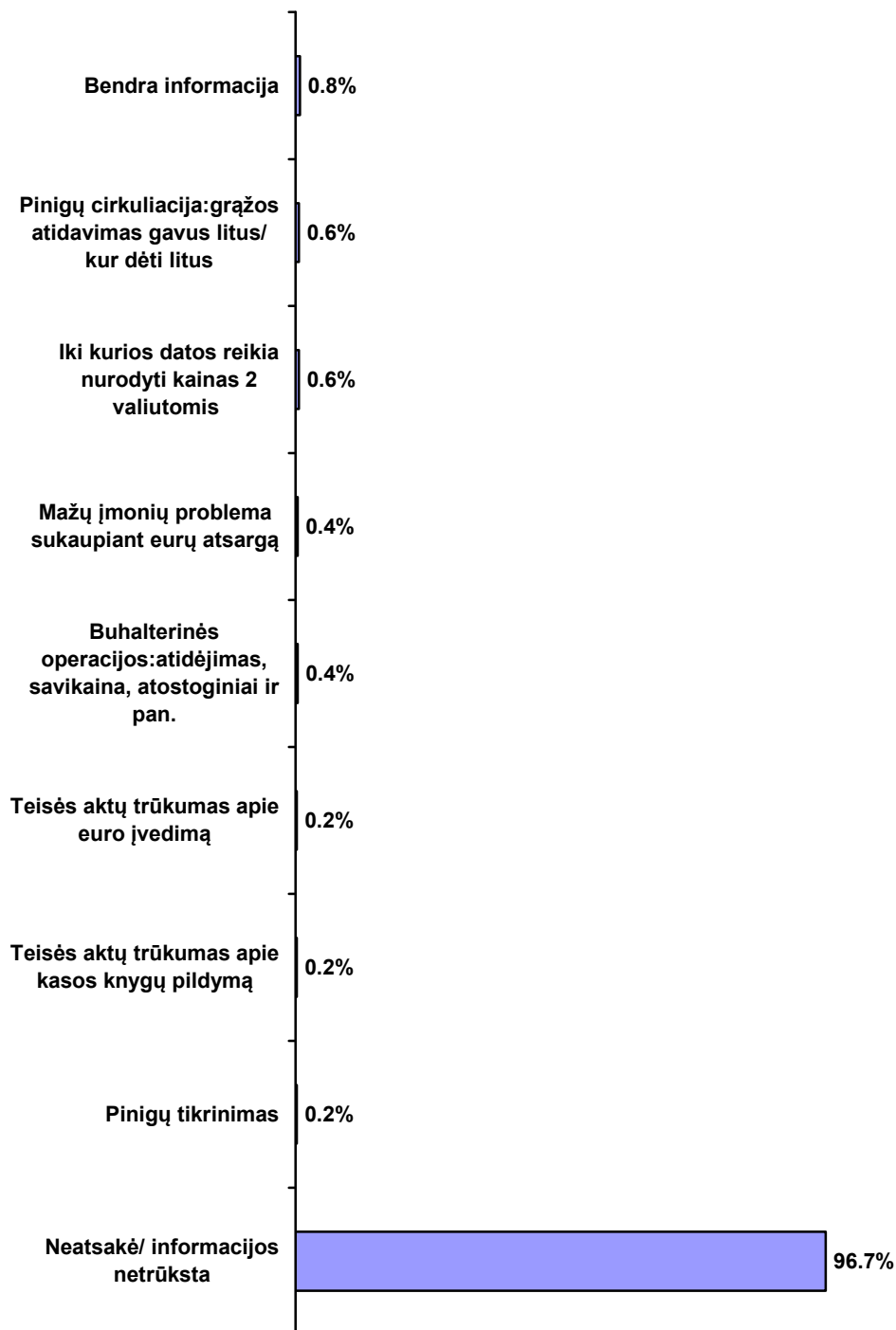
Arti pusės (47%) įmonių nurodė, kad pasiruošimas euro įvedimui neturėjo įtakos panašiose įmonėse kelti kainas, 20% – nurodė, kad kainos buvo keliamos, trečdalis neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Žymesnių skirtumų apskrityse ar pagal įmonių tipą nebuvo nustatyta.

4.11. Kaip manote, ar Jūsų kolegos panašiose įmonėse po sausio 1 d. sieks nurodyti kainas patraukliai, užbaigiant 99 centais?

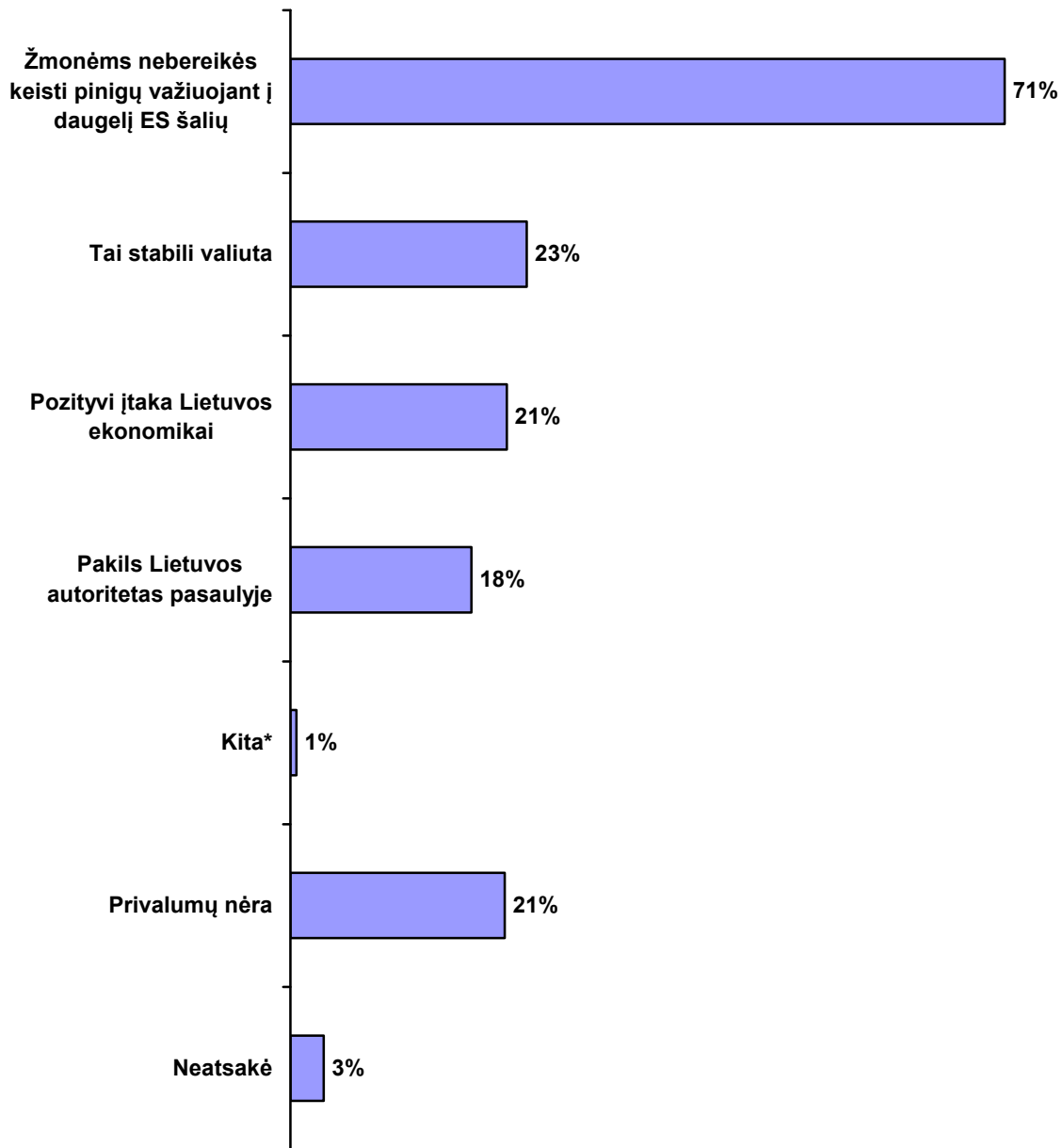
20% apklaustųjų nurodė, kad panašaus profilio įmonės po sausio 1 d. sieks nurodyti kainas patraukliai, užbaigiant 99 centais, 31% nurodė, kad tas nebus daroma, o likusieji (49%) neturėjo nuomonės šiuo klausimu.

4.12. Kokios informacijos apie euro įvedimą Jums trūksta?

Tik keletas apklaustųjų nurodė, kad jiems trūksta informacijos apie euro įvedimą. Praktiškai visos įmonės teigė, kad šioje srityje viskas yra aišku.

**4.13. Kokius Jūs matote euro įvedimo privalumus Lietuvai ir Lietuvos žmonėms?
(galimi keli atsakymai)**

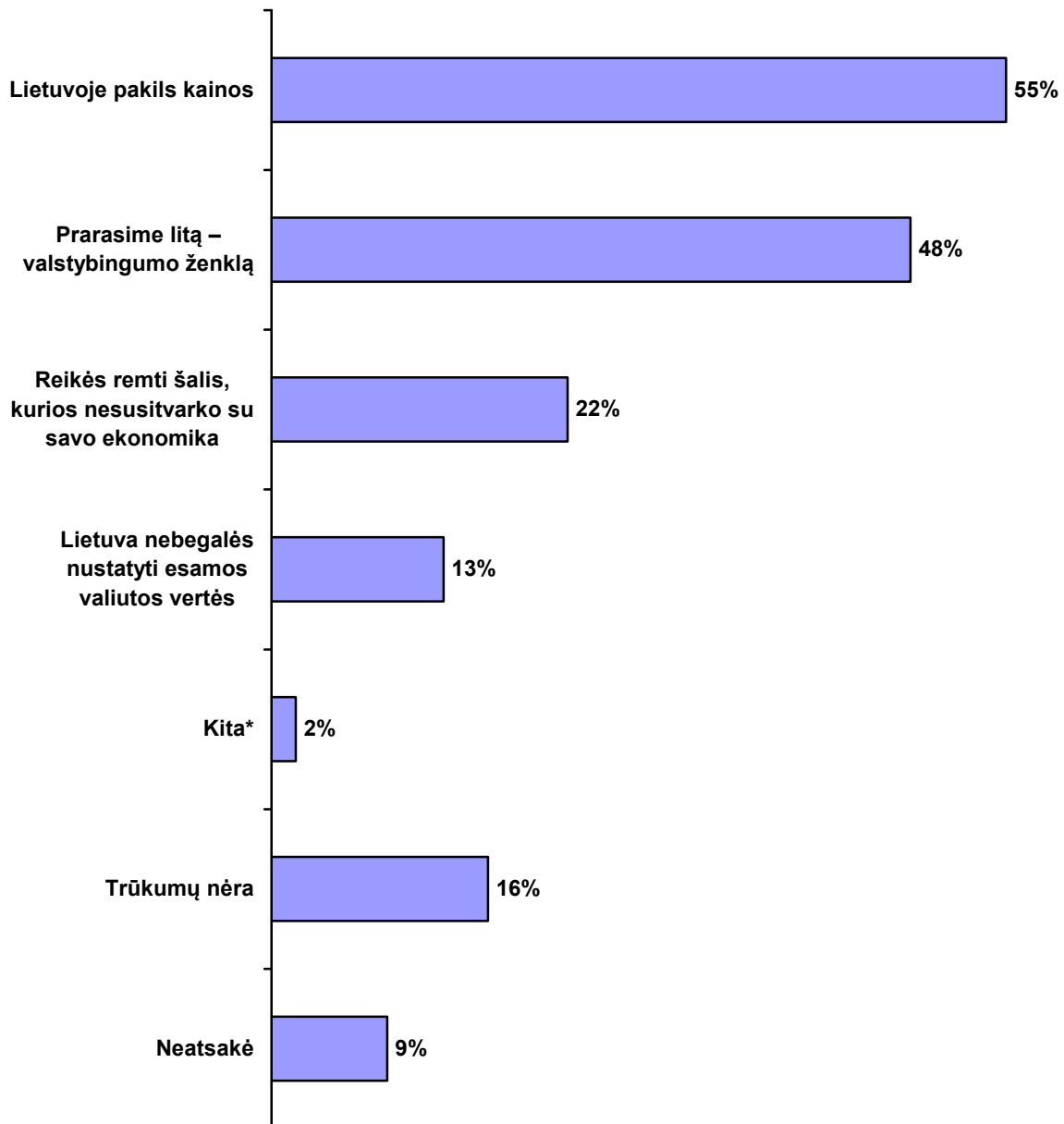

*Kita: nekainuos pavidimai (0,4%); kils algos (0,2%).

Tik 21% apklaustųjų nurodė, kad įvedus eurą Lietuvoje naudos nebus. Dauguma (71%) kaip privalumą nurodė, kad važiuojant į užsienį nebereikės keisti pinigų. Maždaug vienodai buvo nurodoma, kad tai stabili valiuta – 23%, bus pozityvi įtaka Lietuvos ekonomikai – 21%, pakils Lietuvos autoritetas – 18%.

Buvo pateiktas taip pat klausimas apie euro įvedimo trūkumus.

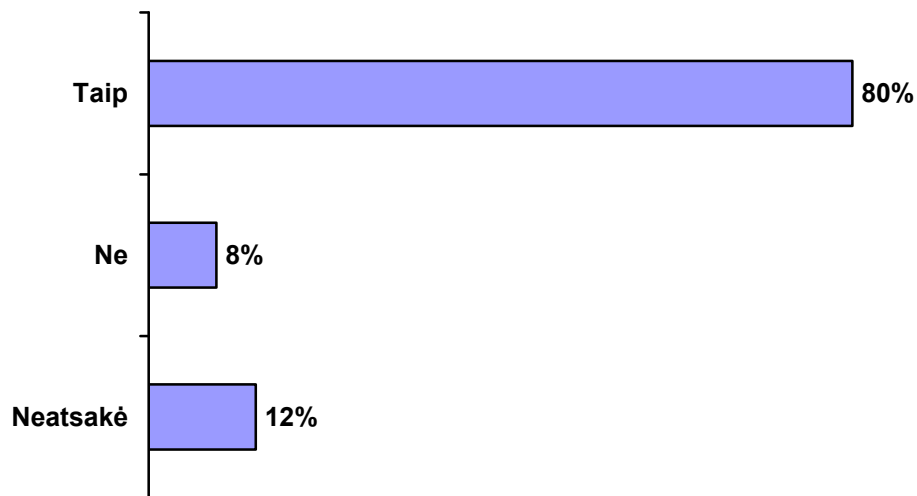
**4.14. Kokius Jūs matote euro įvedimo trūkumus Lietuvai ir Lietuvos žmonėms?
(galimi keli atsakymai)**

*Kita: daugiau darbo (0,6%); papildomos išlaidos (0,4%); sunku bus priprasti (0,4%); pasimatys , kad pragyvenimo lygis labai mažas (0,2%); per daug informacijos (0,2%);

Dažniausiai respondentai kaip euro įvedimo trūkumą nurodė kainų kilimą – 55% ir lito, kaip valstybingumo ženklo, praradimą – 48%.

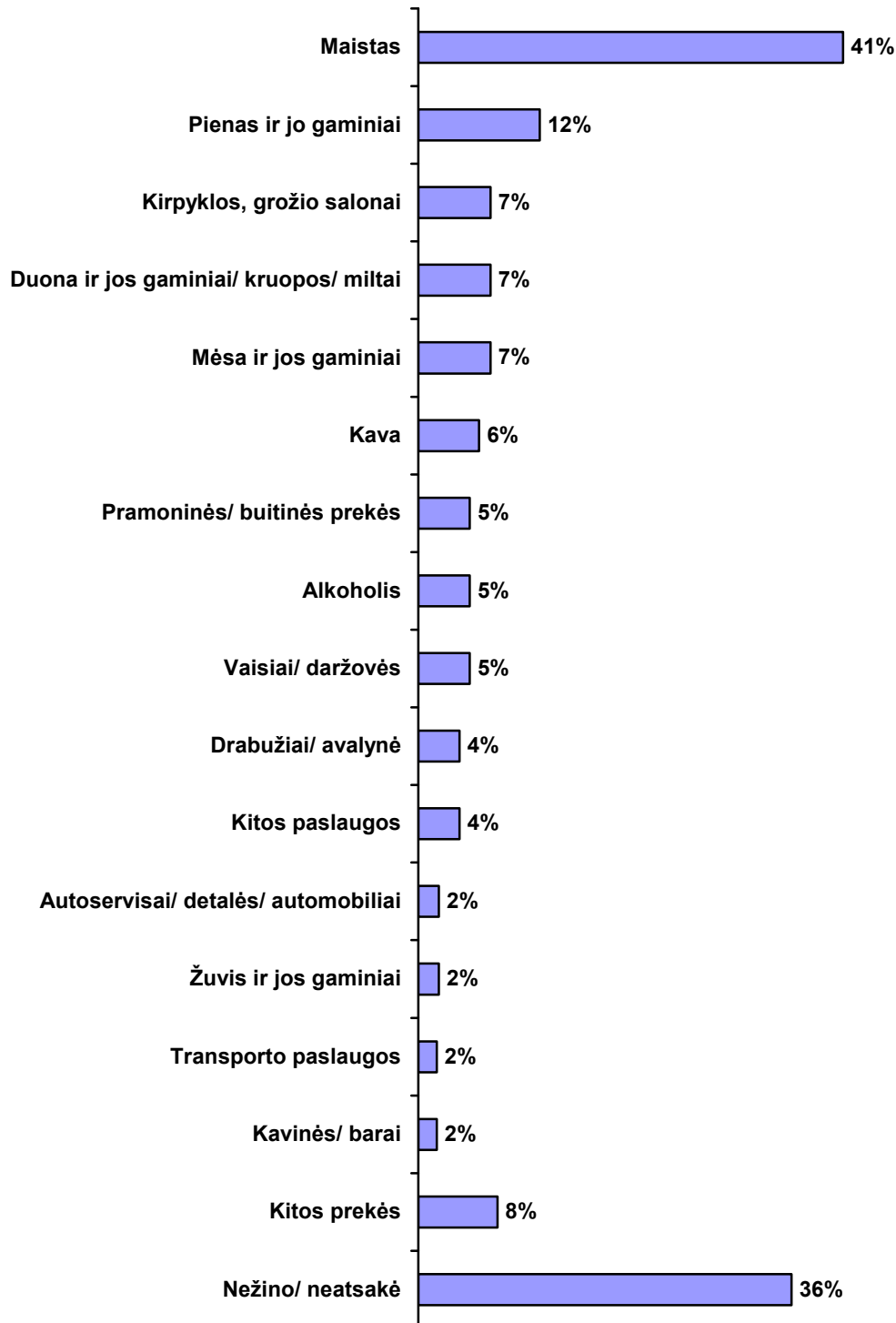
4.15. Ar tęsis sutarčių, sudarytų litais, galiojimas po euro įvedimo dienos?

Didžioji dauguma (80%) įmonių nurodė, kad po sausio 1 d. tęsis sutarčių, sudarytų litais, galiojimas. Skirtumų įvairaus tipo įmonėse ir skirtingose apskrityse nebuvo užfiksuota.

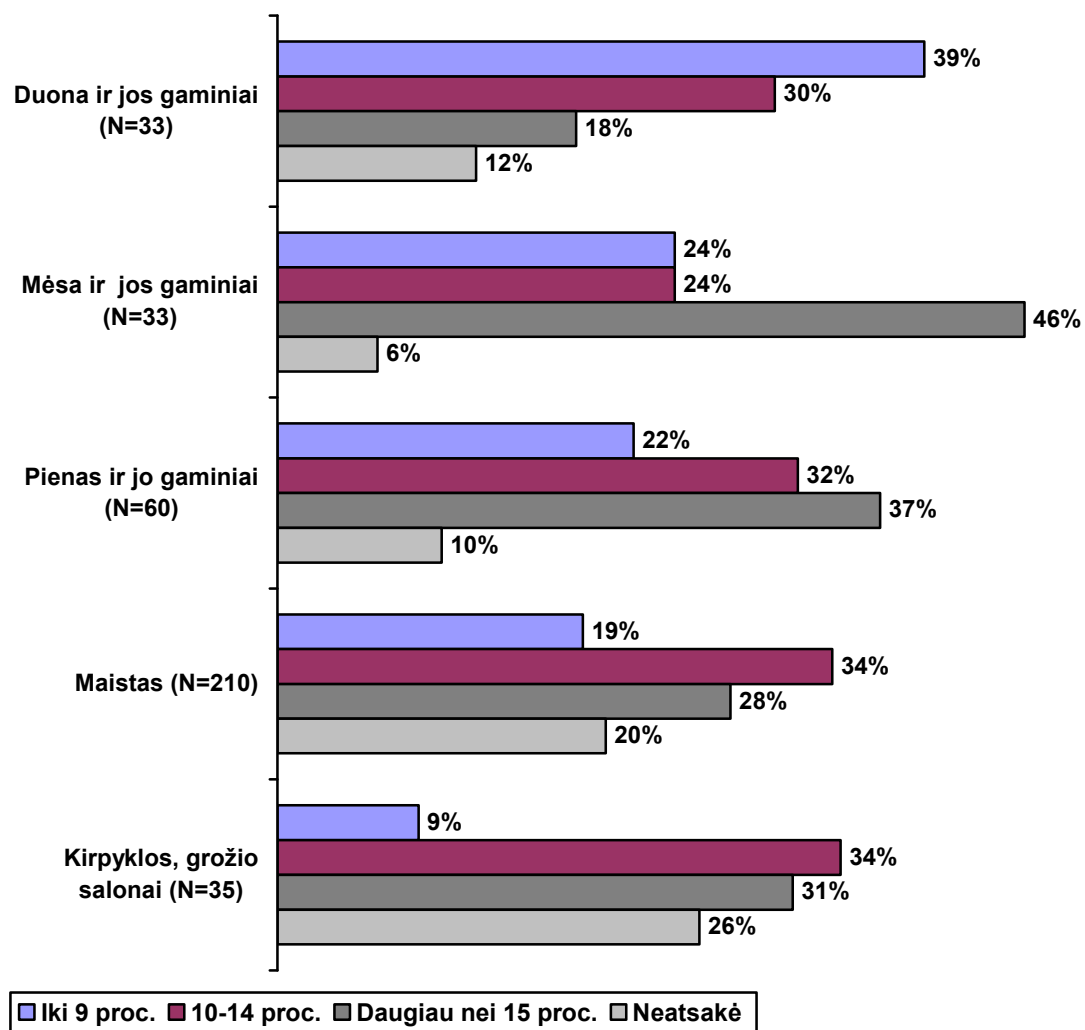
Respondentams buvo pateiktas atviras klausimas, kokių prekių ar paslaugų kainos didėjo labiausiai.

4.16. Kokių prekių ir paslaugų kainos per šiuos metus labiausiai didėjo:

Dažniausiai buvo nurodoma, kad kilo maisto kainos apskritai (tą nurodė 41% apklaustųjų), pienas ir jo gaminiai – 12%, kirpyklų paslaugos – 7%, duona – 7%, mėsa ir jos gaminiai – 7%.

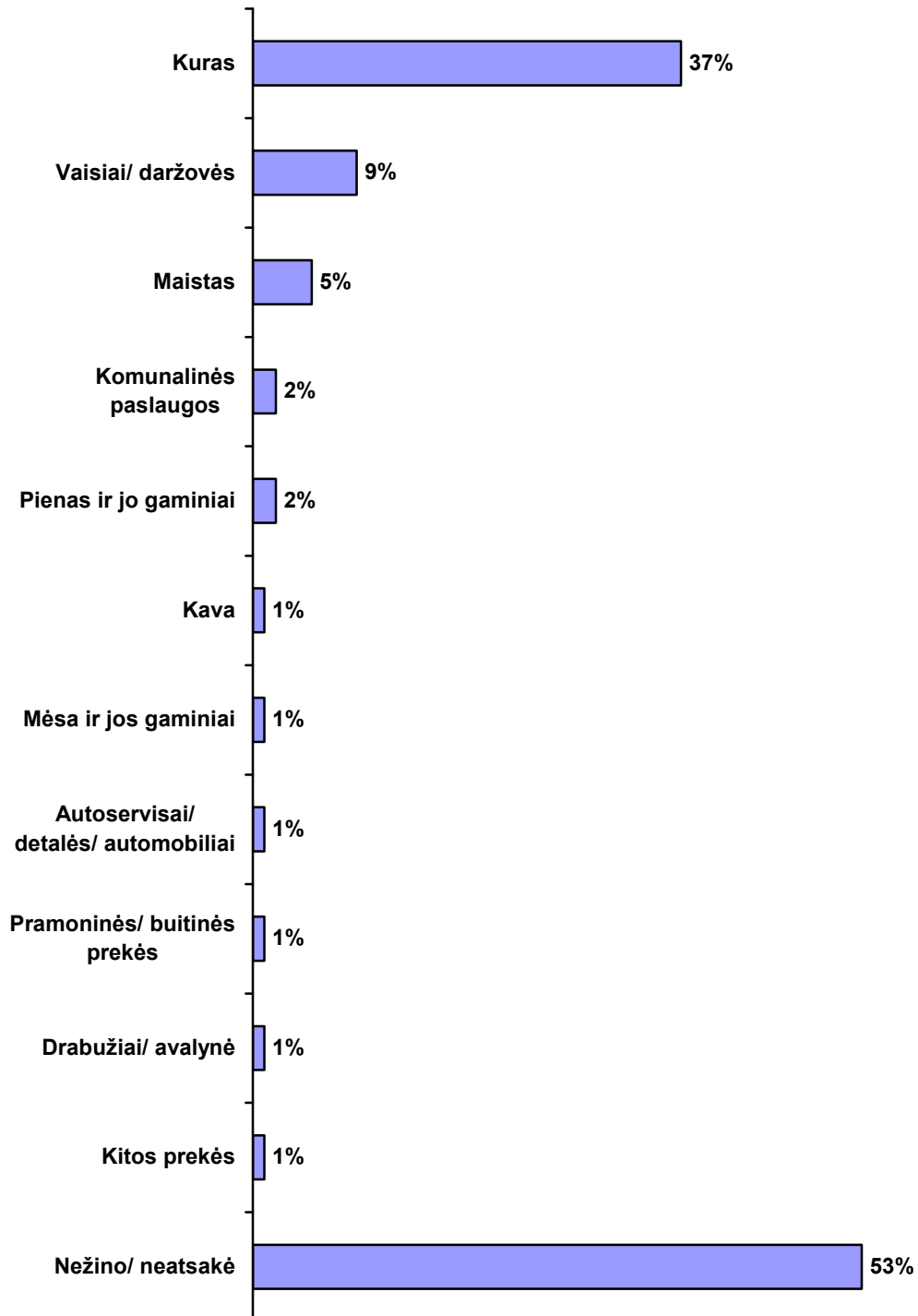
Respondentų taip pat buvo prašoma nurodyti, kiek pakilo atitinkamos kainos. Žemiau pateiksime produktų ir paslaugų, kurių kainas nurodė žymesnis respondentų skaičius, kainų padidėjimo įverčius.

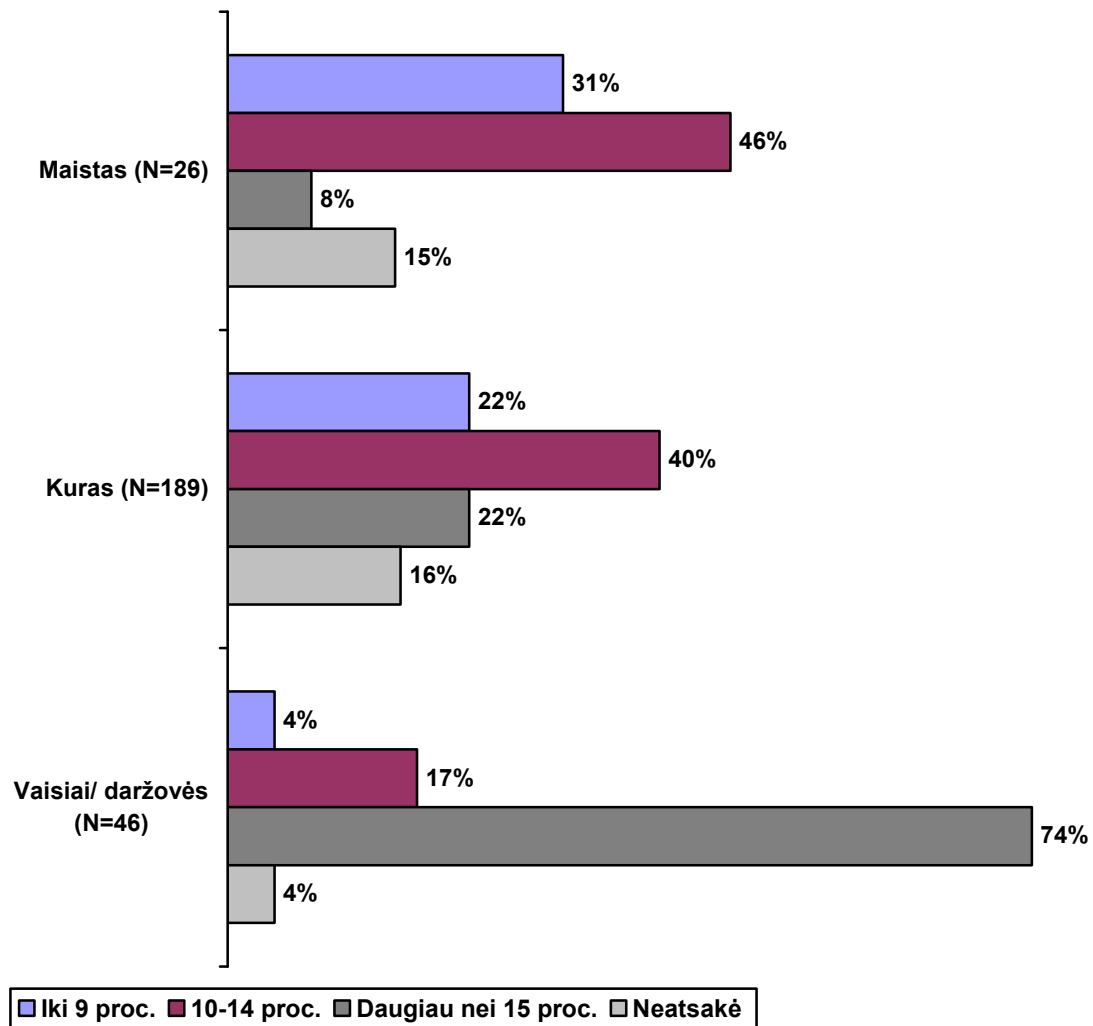
Dažniausiai buvo nurodoma, kad 15% ir daugiau pakilo mėsos gaminių kainos – 46%. Tokį kainų kilimą nurodė pieno ir jo gaminių atžvilgiu 37% respondentų, kirpyklų ir grožio salonų atžvilgiu 31%, kad tiek pabrango duona – 18%, o kad 15% ir daugiau pabrango maistas apskritai – 28%.

Buvo klausiama, kokių prekių ir paslaugų kainos sumažėjo, o taip pat – kiek sumažėjo.

4.17. Kokių prekių ir paslaugų kainos per šiuos metus labiausiai mažėjo:

Dažniausiai buvo nurodoma, kad sumažėjo kuro kainos, tai nurodė 37% respondentų, 9% nurodė, kad atpigo vaisiai/ daržovės ir 5% – kad atpigo maistas apskritai.

Labiausiai buvo pastebėtas kuro atpigimas, dažniausiai buvo nurodoma, kad kainos atpigo 10-14% (40% respondentų).